

עין משפט ונר מצוה

נו א מיי פון מהל' מ"ח הלכה יא סמך לאוין רח טושע"י ייד סי' שלז ס"ל:
נו ב מיי פון מהל' רוחם:

הלכה ט:

נח ג מיי שס הלכה יא:
נמ ד מיי שס הל' י:

ס ה מיי שס הל' ח:

סא ו מיי שס פ"ח הלכה יא:

סב ז מיי שס פסק ה יא:

סג ח ט מיי שס פ"ו הל' ג:

סד י מיי שס הל' י:י

סה כ מיי פ"ו מהל' ביאת מוקדש הל' י:

תורה אור השלם

- אָנכי אֶעֱרְבּוּ מִיָּד תִּבְשָׁנוּ אִם לֹא הִבִּיאוּתִי אֵלַיךָ וְהִצַּגְתִּי לִפְנֵיךָ וְחִטָּאתִי לֹךְ בִּל הִקְנִיטִי: בראשית מג ט
- וְיָד רֹאשׁוֹן וְאֵל יָמִת וְיָדִי מִקְוֵי מִסְפָּר: דברים לג ו

- וְזֹאת לִיהוּדָה וְאִמָּר שְׁמַע יְיָ קוֹל יְהוּדָה וְאֵל עַמּוֹ תִּבְיָאוּן יָדֶיךָ רַב לֹא יַעֲזֹר מִצְרָיִם תְּהִיָּה: דברים לג ו

- וְהִצִּילוּ הָעֶדְהָ אֶת הָרֹצֵחַ מִיַּד גֹּאֵל הָדָם וְהַשִּׁיבוּ אֹתוֹ הָעֶדְהָ אֶל עֵיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר נָס שָׁמָּה וְיֵשֶׁב בָּהּ עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֲשֶׁר מִשָּׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ: במדבר לה כה

- וְלֹא תִקְחוּ בִכֹּר לָנוֹס אֶל עֵיר מִקְלָטוֹ לָשׁוּב אֶל לִשְׁבֹּת בְּאֶרֶץ עַד מוֹת הַכֹּהֵן: במדבר לה לב
- כִּי בְעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֶׁב עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְאַחֲרָי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל יָשׁוּב הָרֹצֵחַ אֶל אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ: במדבר לה כח

לעני רש"י

אינשלישדירדור"א. (מקום הקוקס.

רבינו חננאל

אמר רב יהודה אמר רב גידוי על תנאי אפי' מעצמו (ב) צריך הפרה. מנא לן מיהודה שנאמר אם לא הביאותיו אליך והצגתיו לפניך וחטאתי לך כל הימים ואשכחון שהיו עצמותיו מגולגלין בארון עד שבקש עליהם רחמים מרע"ה שנאמר שמוע ה' קול יהודה: נגמר דינו לגלות ומת הכהן הגדול אינו גולה. מיתת כהן גדול מכפרת לו. אמר אביי נקטינן נגמר דינו ומת מוליכין עצמותיו של הורג בעיר מקלט. שנא' לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן הגדול ואינו היא ישיבה בארץ הוי אומר זו קבורה. תנא מת הרוצח ומת כהן גדול [וכר'] בן גרשה או בן חלוצה. רבי אמי ורבי יצחק חד אמר מתה כהונה. וחד אמר בטלה כהונה. ובפלוגתא דתנן היה עומד ומקריב וגודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה רבי אליעזר אומר כל קרבנות שהקריב פסולין הן ורבי יהושע מכשיר. ואסיק:

- וכן הגיה הרש"י וביה' בריף' ורל"ש פ"ג דמ"ק:
והטבא נפקא לן גידוי על חסכ אפילו על תנאי הוא צא (טוסטא ז:). מי גרם לראובן שידרה. במעשה יצועי אביו, יהודה. שהוצה במעשה תמר, וכן היה מסורת צדיקים, ומדרש אגדה דר' תנחומא כשאלמר יהודה דקרא ממני עמד ראובן ואמר כלגלמי יצועי אפילו לטולם הבא, וליטן שם אלה המכמים (טוסטא ז:). ידיו רב לו. יצא לו נחמן לריב ריבו, והאי דמכיו ידיו לשון מלחמה הוא, מלחמתה של תורה (שם). לא הוה ידע לפרוקי קרשיא. בטוטה שס וצ"ק שס: לא הוה קא חקא ליה שמעתא אליבא דהלכתא, לא היה זוכה לומר דבר המתקבל (טוסטא שם). וההורג כהן גדול. בשוגג גולה לעיר מקלט ואינו יוצא משם לעולם, דכיון דאין כהן גדול במקדש כשהוא גולה, במיתת מי ישוב, הא ליתא כהן גדול (שנהדרין ח:). וכי הוא מושרש. וכי הוא משחו לכהן, או הכהן משח אותו, אלא זה שנמשחו בימיו. להביא את הגששח בימיו. (במדבר לה כח). נקטינן. מסורת מאבותינו, מנהג מרבותינו (שדריין ח:). שהוא בן גרושה. כהן חלל זו גמור הוא, דמכיו בכהן הטשא גרושה (ויקרא לה) לא יחלל וזעו, שמחללו מדין כהונה (פסחים עב:).

יא:

אפ"ר ע"ל תנאי צריך הפרה מנלן מיהודה. יש מדקדקין מכאן גידויים שלנו אפי' אותם שיש להם זמן אין לנדות ענמן

מספק (ג) שהרי הכא התנה בדבר שלא היה צידו לקיים דשמא היה מעכבו יוסף או יקראנו אסון בדרכ' ולכן חל מעיקרו גם הגידוי על התנאי אבל שאר תנאים דצידי לקיים כגון שמנדין את האדם שלא יעשה הדבר ודאי לא חל הגידוי כלל מעיקרו דכיון דצידי הוא משעת הגידוי אנו יודעים בודאי שלא צדעמו לעשות הדבר ודאי אלא חל הגידוי כלל מעיקרו (ז):
מ"י גרם לראובן שהודה יהודה. תימנה דהא ארמינן במדרש וישב ראובן אל הצור מהיכן שב מצית אביו שיצב בתענית על מעשה בלילה וזה היה קודם מעשה ידיהה וי"ל דמ"מ לא הודה צריכס עד מעשה ידיהה:
מ"י גרם לראובן שהודה. ולכלל יש לנו סמך מן המקרא יהודה אתה יודוך אחיך ומתרגמינן את הודית סיךך יודוך אחיך פירוש (י) הודית ולא צוה כן יודוך אחיך שבצביל שהתחלת להודות צא ראובן והודה:

אמר אביי ק"ו ומה מי שגזזה בו.

תימנה מהאי דינא נילף נמי לנגמר דינו בלא כ"ג שלא יגלה כלל ומה מי שגלה כבר לפני מיתת כ"ג יוצא במיתתו של כ"ג מי שלא גלה לפני מותו אינו דין שלא יגלה אחר מותו דהכי ארמינן בערכין (דף כט: ושם) מכורה כבר יוצאה שאינה מכורה אינו דין שלא תמכר ונפקא לן מהאי דינא דלינה נמכרת כלל אחר הצאת סימנין עד עולם ונראה דלא קשיא מדידי דהא מיתת הכהן כפרה הוא כדאמר בסמוך וכפרה לא שייכא אלא למי שמחויב (ז) בצריא והלכך דוקא לפי שנגמר ונתחייב גלות ואח"כ מת כ"ג מכפרת מיתת כ"ג שלא יגלה כלל מק"ו כדקאמר הש"ס אבל נגמר דינו בלא כ"ג שכבר מת כ"ג קודם גמר דין של זה ודאי ליכא למילף מק"ו דהאיך תכפר מיתת כ"ג וליכא למימר דתמכפר לו מיתת כ"ג השתא כשנגמר דינו דהא לא מיכפרא אלא צשעת מיתה (ט) ולאחר כך ובשעת מיתה לא היה זה חייב ולא דמי להאי דערכין דמכורה כבר יוצאה וכו' דהתם משעת הצאת סימנין מתחלת גלותה ושוב לא פסיק ממנה הגדלות לעולם ולכן שייך למילף שפיר דלא תמכר כלל אחר התחלת סימנין עד עולם כן נראה למש"ח:
מ"יד גלות קא **מכפרא**. תימנה אין ה"ג מדאמר צריש מכילתין (דף ז:) הס שלא עשו מעשה לגלו כי היכי דתהוי להו כפרה אלמא גלות מכפרת וי"ל דהכא כפרה לפטרו מגלות קאמר דהא צעי למילף דמי שלא גלה עדיין דמיתת כ"ג תועיל לפטרו מגלות מק"ו הלכך שפיר משני מידי גלות מכפרת מיתת כ"ג מכפרת פירוש (י) מיפטרא מגלות שהרי אפילו לא גלה אלא יום אחד ומת הכ"ג הוא חוזר ואילו לא מת הכהן אפילו שהה שס זמן מרובה אינו יוצא על כרחק כפרה זו צמימת כהן תלויה דפירשתי כן נראה למש"ח:

אלו הן הגולין פרק שני מכות

והטאטסי נך. לשון גידוי הוא שהיה מנודה לאציו:
מאי דנסיב יחי ראובן וגו' והאם ליוסוד. מה ראה לסמוך יהודה לראובן ומה ראה להסתחיל בצרכת יהודה בשון וחת ליהודה אלא לפי שהיו עצמות כל השבטים שלזן קיים ושל יהודה מגולגלין אמר לשון זה יחי ראובן כלומר ראובן שלזו קיימת כאילו הוא חי וחת התייה ליהודה שהם מגולגלין. עצמות כל השבטים יאלו ממזכרים ונשאום צניהם במדבר וזהו שאמר יוסף לאחי (שמות יג) והעליתם (ה) עצמותי מזה אתכם עם עצמותיכם:
על איצריה לשפא. נכנסו עצמותיו למקום חיבורם ששפו משם כמו דשף מדוכותיה (חולין דף מז: ד:). לשפא אישלידוריר"א:
למשקל ולמטרה. לישא וליתן:
ידיו רב לו. יהי צו כח לריב ריבו לעצמו נגד חציריו:
ליסוד צהק. במיתת מרובה צבגדים או בשעצר ממשיחותו אלא ללו ש"מ כולוה:
מתנ"י ה"ז אינו גולה. מפרש טעמא בגמ' מק"ו:
חוזר במיסוס של שני. יליף טעמא בגמ':
נגמר דינו בלא כ"ג. שלא"י מינו אחר תחתיו עד שנגמר דינו של זה לגלות:
גמ' שנמשח בימיו. משנעשה זה רוצח:
מאי הוה ליה. להאי כהן למיעבד מחחר שעדיין לא היה כ"ג כשהרג זה למה הוא נענש:
סנא מס. רוצח צערי מקלט ומת כ"ג אחר זמן: (ט) **לשנח צאריך**. בתוך הקרקע:
ונעשה כ"ג צן גרושה. יצא עליו עדות שהוא חלל:
מסה כהונה. הרי הוא כמת ואין הרוצח גולה:
עטלה כהונה. איגלילא מילתא למפרע שלא היה כ"ג והוה ליה האר רוצח נגמר דינו בלא כהן גדול ואינו חוזר לעולם:
אליבא

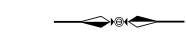
יכשם שהעיר קולטת כך תחומה קולט רוצח שיצא חוץ לתחום ומצאו גואל הדם רבי יוסי הגלילי אומר מצוה ביד גואל הדם ורשות ביד כל אדם רבי עקיבא אומר ירשות ביד גואל הדם וכל אדם (ט) (א) חייבין עליו:
גמ' מ"ט אמר אביי ק"ו ומה מי שגלה כבר יצא עכשיו מי שלא גלה אינו דין שלא יגלה ודלמא האי דגלה איכפר ליה האי דלא גלה לא מידי גלות קא מכפרא מיתת כהן הוא דמכפרא:
אם עד שלא נגמר דינו וכו':
מנא הני מילי אמר רב כהנא דאמר קרא ויישב בה עד מות הכהן הגדול אשר משח אותו בשמן הקדש וכי הוא מושחו אלא זה שנמשח בימיו מאי הוה ליה למעבד היה לו לבקש רחמים שיוגמור דינו לזכות ולא ביקש אמר אביי (י) נקטינן ג' נגמר דינו ומת מוליכין את עצמותיו לשם דכתיב לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן ואיזהו ישיבה שהיא בארץ הוי אומר זו קבורה תנא (י) מת קודם שמת כ"ג מוליכין עצמותיו על קברי אבותיו דכתיב ישוב הרוצח אל ארץ אחוזתו איזהו ישיבה שהיא בארץ אחוזתו הוי אומר זו קבורה נגמר דינו ונעשה כהן בן גרושה או בן חלוצה פליגי בה רבי אמי ור' יצחק נפחא חד אומר מתה כהונה וחד אומר בטלה כהונה לימא בפלוגתא דר"א ורבי יהושע קא מיפלגי דתנן (י) היה עומד ומקריב ע"ג המזבח וגודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה ר"א אומר כל קרבנות שהקריב פסולין ורבי יהושע מכשיר מאן דאמר מתה כר' יהושע ומאן דאמר בטלה כרבי אליעזר אליבא

מידי גלות מכפרת מיתת כ"ג מכפרת פירוש (י) מיפטרא מגלות שהרי אפילו לא גלה אלא יום אחד ומת הכ"ג הוא חוזר ואילו לא מת הכהן אפילו שהה שס זמן מרובה אינו יוצא על כרחק כפרה זו צמימת כהן תלויה דפירשתי כן נראה למש"ח:

השבטים יאלו עצמותיהם ממזכרים ונקביו צאריך ישראל, שנאמר והעליתם את עצמותיו מזה אתכם, משמע שאף עצמותם העלו, ולא נכתב יוסף אלא להודיען שזכו של משה, של ישראל נתקספו צניהו והוא עסק במלוה (ביק צב. וכע"ז טוסטא ז:). מגולגלין בארון. לא היה שלזו קיימת ומחזרת מפני גדוי, דקאמר ליה ליעקב (בראשית מג) אם לא הביאתיו אליך וטחאתי לך כל הימים, ואע"פ שנתקיים התנאי נפקא לן קלמא חסכ אפילו על תנאי היא צאה (צ"ק צא). והיו עצמות כל השבטים שלזן קיימת ויהודה אבריו מתפרקין ומתגלגלין בחרונו, מפני שניהה את עצמו בערבות של בנימין וטחאתי לך כל הימים, אפילו לטולם הבא, ויהודה אבריו מתפרקין ומתגלגלין בחרונו, מפני שניהה את עצמו בערבות של בנימין וטחאתי לך כל הימים, אפילו לטולם הבא, וליטן שם אלה המכמים (טוסטא ז:). ידיו רב לו. יצא לו נחמן לריב ריבו, והאי דמכיו ידיו לשון מלחמה הוא, מלחמתה של תורה (שם). לא הוה ידע לפרוקי קרשיא. בטוטה שס וצ"ק שס: לא הוה קא חקא ליה שמעתא אליבא דהלכתא, לא היה זוכה לומר דבר המתקבל (טוסטא שם). וההורג כהן גדול. בשוגג גולה לעיר מקלט ואינו יוצא משם לעולם, דכיון דאין כהן גדול במקדש כשהוא גולה, במיתת מי ישוב, וכן כהן גדול שהרג את הנפש בשוגג, במיתת מי ישוב, הא ליתא כהן גדול (שנהדרין ח:). וכי הוא מושרש. וכי הוא משחו לכהן, או הכהן משח אותו, אלא זה שנמשחו בימיו. (במדבר לה כח). נקטינן. מסורת מאבותינו, מנהג מרבותינו (שדריין ח:). שהוא בן גרושה. כהן חלל זו גמור הוא, דמכיו בכהן הטשא גרושה (ויקרא לה) לא יחלל וזעו, שמחללו מדין כהונה (פסחים עב:).

מסורת הש"ס

(ב) רש"י אפילו מעצמו וכן טוחתם שאלמות, צ"ק צא. טוטה ז: ע"ש, (ג) נפאלמות איתא (רמב"טרא), (ד) הגריעבין מחק מ"ו, (ה) סנהדרין יח:, (ו) לקמן יב:, (ז) [במוסף פ"ג דרש לה דמכיו שלש פעמים שמה], (ח) ויע"י מו"ט דגרג אין חייבין לאפוקי מרש"ל שהגיה ומחק מלת אין ע"ש וכן העתיק כ"כ"מ אין חייבין ולדבריהם גם בצרייתא דלקמן יב. ר"ע אומר רשות וכו' וכל אדם חייבין לזכרין אנו לנאיה דל"ל אין חייבין ויחא לפ"ו דלא שלל שש"ס לקמן גם אהך פלוגתא דכל אדם מ"ט דר"י גולגלי ומ"ט דרבי עקיבא משום דלעתה המו"ט אין שום פלוגתא צוה דכל אדם [ע"ש], (ט) נפירושו עיין רש"י בעירובין ה. דר"ה והאמר רב נחמן, (י) פסחים עב: קדושין סו: [מגרות פ"ח מ"א], (כ) [בס"א: וההורג כ"ג ואל], (ל) [וכבר אלפס עד במ"ק פ"ג דף רפו. גרס גידוי על תנאי אפי' מעצמו צריך וכו'], (מ) [ודע דבמ"א שלפנינו איתא כן וידון אהך גם כשאר מרגס לא מלאמי לפי שעה ועיי' מרגוס וימנן וירושלמי], (נ) ג"א כפרה, (ס) רש"י ולא לאחר כך,

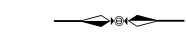
גליון הש"ס

גמ' נגמר דינו. עיין יומא דף עג ע"א תוס' ד"ה וס"ן:
תוס' ד"ה אפי' וכו' לא חל הגידוי בלא פקדיון. עיין מכות דף סט ע"א תוס' ד"ה ובשמאל:

גהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מאי וכו' והעליתם את עצמותי:
(ב) ד"ה לשנת צ"ל קודם ד"ה מנא:
(ג) תוס' ד"ה אפי' וכו' אין לנדות ענמן מספק ולא מילתא הוא שהרי הכא התנה וכו' דמינשעת הגדוי:
(ד) ד"ה מי גרס וכו' פירוש אהה הויתם ולא בורשת כן יודין:
(ה) ד"ה מדי וכו' פירוש למיפטרי' וכו' אלו יוצא ואם כן על כרחק כפרה:

גהות הגר"א

[א] משנה וכל אדם אין חייבין כל"ל (וכ"ה בדפויי' ובמשניות וביורושלמי ובכל הראשונים וניקסא שלפנינו הוגה ע"פ הרש"ל ועיי' מו"ט):

מוסף רש"י

מאי דכתיב כו' וזאת ליהודה. אין לך בצרכת כל השבטים מתחלת וחת חוץ מזה (טוסטא ז:).

עצמותיו של יהודה. כל

השבטים יאלו עצמותיהם ממזכרים ונקביו צאריך ישראל, שנאמר והעליתם את עצמותיו מזה אתכם, משמע שאף עצמותם העלו, ולא נכתב יוסף אלא להודיען שזכו של משה, של ישראל נתקספו צניהו והוא עסק במלוה (ביק צב. וכע"ז טוסטא ז:). מגולגלין בארון. לא היה שלזו קיימת ומחזרת מפני גדוי, דקאמר ליה ליעקב (בראשית מג) אם לא הביאתיו אליך וטחאתי לך כל הימים, ואע"פ שנתקיים התנאי נפקא לן קלמא חסכ אפילו על תנאי היא צאה (צ"ק צא). והיו עצמות כל השבטים שלזן קיימת ויהודה אבריו מתפרקין ומתגלגלין בחרונו, מפני שניהה את עצמו בערבות של בנימין וטחאתי לך כל הימים, אפילו לטולם הבא, וליטן שם אלה המכמים (טוסטא ז:). ידיו רב לו. יצא לו נחמן לריב ריבו, והאי דמכיו ידיו לשון מלחמה הוא, מלחמתה של תורה (שם). לא הוה ידע לפרוקי קרשיא. בטוטה שס וצ"ק שס: לא הוה קא חקא ליה שמעתא אליבא דהלכתא, לא היה זוכה לומר דבר המתקבל (טוסטא שם). וההורג כהן גדול. בשוגג גולה לעיר מקלט ואינו יוצא משם לעולם, דכיון דאין כהן גדול במקדש כשהוא גולה, במיתת מי ישוב, הא ליתא כהן גדול (שנהדרין ח:). וכי הוא מושרש. וכי הוא משחו לכהן, או הכהן משח אותו, אלא זה שנמשחו בימיו. (במדבר לה כח). נקטינן. מסורת מאבותינו, מנהג מרבותינו (שדריין ח:). שהוא בן גרושה. כהן חלל זו גמור הוא, דמכיו בכהן הטשא גרושה (ויקרא לה) לא יחלל וזעו, שמחללו מדין כהונה (פסחים עב:).

מסורת הש"ס

(א) קדושים טו:יג, (ב) נְעִים מוֹס' בעיני נח: ד"ה בַּלְלָה, (ג) וְנָעַל אֶל: (ד) ב"ב כד: ערכין לג: [מוסף: ערכין פ"א:], (ס) [סנהדרין מה:], (ז) נְעִים מוֹס' ר"ה בו. ד"ה דרשמנא: (ז) וְנִלְקוּט לִיתָא וכן בבי"מ ח"י והתניא במידר וכו'), (ח) [נדרים לא: קדושין ח': י"טו:], (ט) נְעִים מוֹס' סוטה כד: בד"ה ור' יוחנן וכו' שמכחו בסוף דבריהם ומוס' מנחות ח': ד"ה תלי כ"ו, (י) סנהדרין פ"ג: (י) מע"ש פ"ג מ"ו (יג) וְגַלְיָא בפנים כך אליהו כחשה דנעמי: פ"ג מ"ו, (יג) וְגַלְיָא דהננין, (ט) פ"ג מ"י דמעשרות, (י) שמות כ"א, (ט) נְעִים דה"ל טו], (ס) וְגַלְיָא בנאמנ' (י) וְגַלְיָא זכחים קים: יום שמת בו עלי' נאמר בו ויטות משכן שילה כך חתם רבנן דנעמי: צ"ל, (ט) [נפסח: קץ רומינ', (ק) וְגַלְיָא את פתת קדמה אלפסי בנאמנ', (י) וְגַלְיָא שהוא עומד וכו' וטוטה לפנים וכו'], (פ) מדר"ס מ"ו, (ס) דרש"י:

גליון הש"ס

דרש"י ד"ה מעה יואב וכו' ולא מעל סביבה. עיי' יומא דף פ"ה ע"א דנשי' ד"ה ולא מעל מונחי' ונשי': בד"ה ח"ג אלא וכו' ואינו מוודה על כבודו. עיי' דרשמות הלא"ה פרשת תולדות:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אין לו גואל הדס: (ב) שם רבי אליעזר אומר עד עמדו. חז"ב רשעי דקלא: ולא ימות הרוצח עד עמדו וגו': (ג) דרש"י ד"ה גמ' נעשר וכו' ומדומם מחון לעי"ר אלפים אמה וכתב מקיר: (ד) ד"ה חילן וכו' לענין כל"ל וחות' מן המק: (ה) תוס' ד"ה חילן וכו' אמרין דגגין לא נתקדשו וא"כ אי הוי מעשר של וכו' וי"ל דמייירי שענפיו שבוהן מועטין וכו' כאליו עומדין צבאוי וכו' ועוד י"ל וכו' ואורי' ירושלים רבגה שרין לקרקע הס"ד:

הגהות הגר"א

[א] גמ' וכל חטט אין חייבין כ"ל: [ב] שם והסודנו. ממקן [וכן לימא בדפוסים ימסין:] [ג] שם עומד בפנים כ"ל:

אליצא דרבי אליעזר כ"ע לא פליגי. כלומר מאן דאמר מתה ודאי כרבי יהושע אמר ולא כרבי אליעזר דאליצא דרבי אליעזר ליכא למ"ד מתה כיון דלגבי עבודותיו אמר פסולות למפרע ודאי אין זה כהן: **כי פליגי אליצא דרבי יהושע**. כלומר אין אנו זריכין לומר מ"ד בטלה כרבי אליעזר ולא כרבי יהושע דאליצא דרבי יהושע איכא למימר דפליגי: **פועל ידיו סרלא**. עבודותיו כשירות אכל לענין שאר דבריו אינו כהן: **טעה יואב**. דדרשא (ס) דמעם מוזבחי תקחמו * ולא מעל מוזבחי [יומא פה]. וכסבור דהיינו מעל מוזבחי: **מוצה ביום עולמים**. דכתיב מוצחי המיוחד ליי: **ה"ג והוא ספס ממוצה של צמה**.

שעשה דוד לפני הארון שהיה צאהל אשר נטה לו דוד צעיר דוד כדכתיב וינס יואב אל אהל ה' ומלינו בדברי הימים (ט) שעשה דוד מוצח לפניו ואי אפשר לומר מוצח של שילה שהוא היה צימי דוד ושלמה (ס) (היה בגבעון): **שרו של רומי**. סמאל שיצרח לצורה שצחמלה יפרע ממנו כשיגיע (ב) הקץ להחריב כדכתיב (רשעיהו כד) יפקוד ה' על צבא המרוס צמרוס ואחר כך על מלכי האדמה על האדמה: **חמוץ בגדים**. מדמו של סמאל. ואף על פי שאין המלאכים צשר ודס כתב בו הכתוב כעין הריגת האדם לשכר את האון מה שהיא יכולה לשמוע: **לא נתנו לקבורה**. ללוים שהן שלהם: **טיפוק ליה**. דאין צונין בית צמגרש דל"כ הוה ליה מגרש עיר: **אין עושין שדה**. של לויס: **מגרש**. שנתנו ללוים אלפים אמה סביב העיר כדכתיב (במדבר לה) ומדותם מחוץ לעיר (א) וכתיב מקיר העיר וחוצה אלף אמה וגו' הא כי"ל אלף אמה מגרש שאין בו לא בית ולא שדה והשאר שדות וכרמים: **למחילות**. תחת הקרקע שאין אוכלות במגרש כלום מלמעלה ואי לאו דכתיב צה ולא צמחומה הייתי אומר ידור צמחומה צמערה: **ורלא**. איכא לפרושי לשון ציווי כמו (שמות לו) ועשה צללאל ואחליצא ואיכא לפרושי לשון רשות כמו ועשה ה' להם וגו' (דברים לה):

סופו חמור מסתלסלו. סופו נלחתו חוץ לתמוס. מתחלת הליכה: **א"צ שהרג אס הכן**. צנו השני נעשה גואל הדס של אחיו והורג את אציו: **הא**. דתניא נעשה רבי יוסי הגלילי היא דאמר מנזה לגואל הדס: **לכל אין הכן נעשה וכו'**. לכל עצירות צצמורה אין הכן נעשה שליש צ"ד על אציו לא להלקותו ולא לצדותו חוץ ממסית: **ה"ג אלא לא קשיא הא צצנו הא צצן צצנו**. הא דתניא אין צנו נעשה גואל הדס צצנו של רוצח קאמר והא דתניא צנו נעשה לו גואל הדס צצנו של הרוג קאמר שהוא צן צנו של רוצח * ואינו מוחר על כצודו: **מתני'**. **הכל סולך אחר הנוף**. אפי' הוא צעיקו שצמון התמוס הרי הוא כיוצא חוץ לתמוס ואס עיקרו חוץ לתמוס ונופו צמון התמוס אף העיקר קולט: **גמ'** **אין שהוא עומד בפנים**. צירושלים. (ו) ולענין אכילת מעשר שני צירושלים היא שנויה: **מכנגד החומה וכו'**. אלתמא לא נופו שדיין צמר עיקר ולא עיקר צמר נוף: **צחומה סלה רחמנא**. דכתיב (דברים יב) לפני ה' אלהיך תאכלנו: **ציירה סלה רחמנא**. דכתיב (במדבר לה) **כי צעיר מקלטו יצט ונופו ראוי לדירה יותר מעיקרו: צירושלים**. לענין מעשר הלך אחר הנוף: רבי

אלו הן הגולין פרק שני מכות

יב.

א"י"ן שהוא ס"לפנים מכנגד החומה ולפנים כלפנים. תימנה דצבילה כי"ל לו"ל (פסחים דף פה: וסס) אמרי' (א) דגגות לא נתקדשו ואס כן (א) (הו) מעשר שני אין אוכלין על האילן וי"ל דמייירי שענפיו מועטין שאין צהן ארצע' דלא חשיבי והוי כאליו עומדת צבאיר כנגד הקרקע עוד יס לומר דמייירי (א) [אפי' צאלין שענפיו מרזיין ואורי' ירושלים כירושלים: אימור

טעה י שאינו קולט אלא מוצח בית עולמים והוא תפס מוצח של שילה אביי אומר בהא נמי מיטעא טעה י שאינו קולט אלא כהן ועבודה בידו והוא זר היה אמר ריש לקיש שלש טעיות עתיד שרו של רומי למעות דכתיב ^אמי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה טועה שאינה קולטת אלא ^בבצר והוא גולה לבצרה טועה שאינה קולטת אלא שוגג והוא מויד היה טועה שאינה קולטת אלא אדם והוא מלאך הוא אמר ר' אבהו יערי מקלט לא נתנו לקבורה דכתיב ^אומגרשיהם יהיו לבהמתם ולרכושם ולכל חייתם לחיים נתנו ולא לקבורה מיתבי ^אשמה השם תהא דירתו שם תהא מיתתו שם תהא קבורתו רוצח שאני דגלי ביה רחמנא: כשם שהעיר קולטת וכו': ורמינהו ^אוישב בה יבה ולא בתחומה אמר אביי לא קשיא י כאן לקלוט כאן לדור לדור ^אטיפוק ליה יראין עושין שדה מגרש ולא מגרש שדה לא מגרש עיר ולא עיר מגרש אמר רב ששת לא נצרכה אלא למחילות: רוצח שיצא חוץ לתחום וכו': ת"ר ^אורוצח גואל הדם את הרוצח ^אמצוה ביד גואל הדם אין ^א גואל הדם רשות ביד כל אדם דברי רבי יוסי הגלילי ר' עקיבא אומר רשות ביד גואל הדם וכל אדם [א] חייבין עליו מאי טעמא דרבי יוסי הגלילי מי כתיב אם רצח ורבי עקיבא מי כתיב ייצח אמר מר זוטרא בר טוביה אמר רב רוצח שיצא חוץ לתחום ומצאו גואל הדם והרגו נהרג עליו כמאן לא בר' יוסי הגלילי ולא כר"ע הוא דאמר כי האי תנא דתניא ר' אליעזר אומר ^אעד עמדו ^א לפני העדה למשפט מה ת"ל לפי שנאמר ורצח גואל הדם את הרוצח יכול מיד ת"ל עד עמדו לפני העדה למשפט ורבי יוסי ורבי עקיבא האי עד עמדו לפני העדה למשפט מאי דרשי ביה ההוא מיבעי ליה לכדתניא רבי עקיבא אומר ^אמנין לסנהדרין שראו אחד שהרג את הנפש שאין ממיטין אותו עד שיעמוד בב"ד אחר ת"ל עד עמדו לפני העדה למשפט עד שיעמוד בב"ד אחר ת"ר ^אאם יצא רוצח אין לי אלא במויד בשוגג מנין ת"ל אם יצא יצא מ"מ והתניא [ג] ^א(וההורגו) במויד נהרג י בשוגג גולה לא קשיא הא כמאן דאמר אמרינן ^אדברה תורה כלשון בני אדם הא כמאן דאמר בני אדם כלשון בני אדם ^אמסתברא כמ"ד דברה תורה כלשון בני אדם שלא יהא סופו חמור מתחלתו מה תחלתו במויד נהרג בשוגג גולה אף סופו במויד נהרג בשוגג גולה תני חדא אב שהרג בנו נעשה לו גואל הדם ותניא איידך ^אאין בנו נעשה לו גואל הדם לימא הא רבי יוסי הגלילי והא ר"ע ותסברא בין למ"ד מצוה בין למ"ד רשות מי שרי ^אוהאמר רבה בר רב הונא וכן תנא דבי רבי ישמעאל ^אלכל אין הכן נעשה שליח לאביו להכותו ולקללתו י חוץ ממסית שהרי אמרה תורה ^אלא תחמול ולא תכסה עליו אלא לא קשיא ^אהא בבנו והא בבן בנו: **מתני'** **"אילן שהוא עומד בתוך התחום וגופו נוטה חוץ לתחום או עומד חוץ לתחום וגופו נוטה בתוך התחום הכל הולך אחר הנוף: גמ'** ורמינהו ^אאילן שהוא עומד [ג] ^א(בתוך הפנים) וגוטה לחוץ או עומד בחוץ וגוטה לפנים מכנגד החומה ולפנים כלפנים מכנגד החומה ולחוץ כלחוץ מעשר אערי מקלט קא רמית מעשר בחומה תלה רחמנא ערי מקלט בדירה תלה רחמנא בנופו מתדר ליה בעיקרו לא מתדר ליה ורמי מעשר אמעשר ^אדתניא ^אבירושלים הלך אחר הנוף בערי מקלט הלך אחר הנוף אמר רב כהנא לא קשיא הא ר' יהודה והא רבנן דתניא י

	עין משפט גר מצוה
סו א ב ג מיי פ"ה מהל' רוצח הלכה יג סמג עשין טה: סו ד מיי שס פ"ו הל' ד ופ"י"ג מהל' שמיטין הל"ג סמג עשין קסה: סוה ה מיי פ"ו מהל' רוצח הל"ג והל"ח סמג עשין טה עו: סב ו ז מיי שס פ"ח הלכה יא סמג שס: ע ח מיי פ"ג מהלכות שמיטין הלכה ד סמג עשין קסה: עא ט מיי פ"א מהלכות רוצח הלכה ה: עב י מיי שס פ"ה הל"י: עג כ מיי שס הלכה יא: עד ל מיי שס פ"א הל"ג: עה מ מיי פ"ה מהל' ממרים הל"ג סמג לאזין ריג טוס"ע יו"ד סי' רמא סעף א: עו נ מיי שס: עז ס מיי פ"א מהלכות רוצח הלכה ג: עה ע מיי שס פ"ח הלכה יא:	
	

תורה אור השלם

- ברך יי חילו ופעל ייזיי ה'רצה חמוץ מתנים קמיו ומשנאיו מן יקדמו: דברים לג יא והשמעה באה עד יואב בי יואב וטה אחרי אהיה ואחרי אבשלום לא נטה ונס יואב אל אהל יי ויחזק בקרנות המזוזה מלכים א ב כה מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מפצרה זה הדור בלבושו צעה ברב כחו אני מדבר בך'קה רב להושיע:

- יעשיהו סג א והיו הערים להם לשבת ומגרשיהם יהיו לבהמות ולרכושם ולכל חיותם: במדבר לה ג והיצילו העדה את הרצח מיד גאל הדם והשיבו אתו העדה אל עיר מקלטו אשר נס שמה וישב בה עד מות הכהן הגדול אשר קישה אתו בשמן הקדש: במדבר לה כה וימצא אתו גאל הדם חמוץ לגבול עיר מקלטורצח גאל הדם את הרצח אין לו דם: במדבר לה כז והיו לכם הערים למקלט מנאול ולא ימות הרצח עד עמדו לפני העדה למשפט: במדבר לה יב ואם יצא יצא הרצח את גבול עיר מקלטו אשר יגוס שמה: במדבר לה כו לא תאבה לו ולא תשמע אליו ולא תחוס עיקר עליו ולא תחמול ולא תבסה עליו: דברים יג ט

	מוסף רש"י מובא בעמוד ב'
	

לעדות מצוה ולא לעדות ממון ולא לעדות נפשות ואפילו כל ישראל צריכין לו כיוצא בו: א"ר יהודה אמר רב שתי טעיות טעה יואב בו: ירושלמי רבי יוחנן שלח לרבנן דתמן תרין מילין אתון אמרין בשם רב (וילי) [ולית] אינן כן אתון אמרין בשם רב לא התירו ביפת תואר אלא בעילה ראשונה ואני אומר לא ראשונה ולא אחרונה אלא אחר כל המעשים שנאמר ואחר כן תבא אליה ובעלתה ותוב אמריתו כי טעה יואב והחזיק בקרנות המזבח ואין הקרנות קולטות אלא גג ולא גג שבשילה קולט אלא גג בית העולמים קולט ואני אומר לא הקרנות קולטות ולא הגג קולט לא של שילה ולא של בית העולמים ואין קולטות אלא ערי מקלט בלבד. ואפשר יואב תכחמוני ראש השלישים היה טועה בדבר זה אלא לסנהדרין ברח אמר מוטב יהרג בבית [דיין] שירשוהו בניו דתנן הורגין ב"ד נכסיהו לירושין הורגין מלכות נכסיהו למלך מיד אמר שלמה וכי לממונו אני צריך להסיר דמי חנם אני צריך (ב) כשם שהעיר קולטת כך תחומה קולטת ואע"פ שאינו דר בתחומה (א) אם יש שם מחילה אבל קולטת ואין רשות לגואל הדם להורגו בתחומה. הריגת הרוצח מצוה ביד גואל הדם וביד כל אדם רשות דברי ר' יוסי הגלילי ר' עקיבא אומר גואל הדם רשות וכל אדם אין (ז) חייבין עליו משום דרב אמור רוצח שיצא חוץ לתחום (ס) קודם שיגמר דינו לגלות ומצאו גואל הדם והרגו נהרג עליו. ומתמקוין כמאן אמר רבי לשמעיה לא כר' יוסי הגלילי דאמר מצוה ולא כר' יוסי הגלילי דאמר מצוה ולא כר' יואב יצא רוצח חוץ לאי למדין כו' אמר אביי מסתברא כמאן דאמר דברה תורה כלשון בני אדם אלא במיד נהרג בשוגג גולה תני חדא אם שהרג בנו נעשה גואל הדם ותניא איידך אין בנו נעשה גואל הדם. ופרקינן אם עשו הרג חיומן כן אליפו (י) אליפו נעשה גואל הדם של בנו שלו והורג עשו אביו אבל אם הרג עשו רעואל בנו (של) [שלו אין] אליפו גואל דם אחיו מיד אביו: [מתני'] אילן שהוא עומד בתוך התחום ונופו נוטה חוץ לתחום כו' עד הכל הולך אחר הנוף. ורמינן עלה הא דתנן במעשר שני פ"ג אילן שהוא עומד בפנים וגוטה לחוץ או עומד בחוץ ונוטה לפנים כלפנים מכנגד החומה ולחוץ כלחוץ. ופרקינן שאני מעשר דבחומה תלה רחמנא ונאכלת לפני ה' אלהיך במקום וגו' פ"י אין נאכלין חוץ לחומת ירושלים בלא פדיון ואין נפדין לפנים מן החומה אלא נאכלין בתורת מעשר שני וכן מפורש בתלמוד ארץ ישראל במקומו לפיכך כל הפירות שהן חוץ לחומה חשובין כחוץ ומה שהן בפנים כלפנים אבל ערי מקלט ישיבה כתב בהו בנוף אפשר להיות ישיבה בעיקר לא: ורמי מעשר אמעשר דהא תנן במעשרות סוף פ"ג [מ"ן] בערי מקלט הכל הולך אחר הנוף ובירושלים הכל הולך אחר הנוף. ופרקי רב כהנא לא קשיא אחר הנוף לרי"י והא

^[1] צמשה אלתא ואינו יולא לא לעדות מנזה וכו' ומשמע דקאי אטולה רוצחים דיוצאים במיתת ס"א: ואולי דרבינו היה לו גיטסא אחרת או דחסק בדברי רבינו וי"ל ואינו יולא וכו': (ב) עיי' סנהדרין מה ע"ב ומוס' שם ד"ה בשלמא: (ג) ר"ל אף כי שם מחילה מ"מ ראוי אשלי לזר שם: (ד) כ"ה הגירסא בגמ' בדפוס וויעלא וכו"ה סהגות הגר"א וי"ל כאן: (ה) עיי' לעיל דף י' ע"ב במחילה וכו' מי שנמתיין גלות מחזירין: (ו) פ"י דרבינו ז"ע ואולי ט"ס כאן:

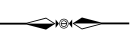
יעין משפּט נר מצוה

עץ א' מיי' פ"ב מהלכות מעשר שני הלכה טו וי"ט כ"ח:
פ ב ג מיי' פ"ז מהל' רוחא הלכה ה סמג עשין מה מו:
פא ד מיי' שס הלכה י:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר רבה קאי בעיקרו וכו' קטיל ליה קאי: (ב) שם בחיין מקוס במקומך אשר ינוס וכו' ישאלו גולין במדבר לויק גולין למחנה לויא. י"ב דדרש לך דנדרש לפניו ולאחרי לך מקוס משמע מקוס שהוא שוך דהייט מתנה לויא: (ג) שם שקלטו ככר כולא צו הוא סוף גמרא ואח"כ מתחיל המנשה רוחא: (ד) רש"י ד"ה עיקרו צפנים וכו' מקודס שכתנפ. י"ב ע"י בחו"י צפירות משניות בחו"י: (ה) דמשפחות וממלא מנואר מה שבוין רש"י צמיחפ שכתנפ ודוק שם המנשה רוחא: (ו) ר"ה אמר רבא וכו' ולמחר כר היכי דבנופו מצי וכו' וכו' הי הן קולא לית ליה לרי' יהודה וכו' דקדאי קאי הס"ד: (ז) ר"ה מקוס במקומך. י"ב ע"י בנחמס דף קח ע"א: (ח) ר"ה פלך מדינה. י"ב פי' עיר: (ט) תוס' ד"ה אימור וכו' לרי' יהודה גבי מעשר לחומרא: (ע) ר"ה מר סבר וכו' דפליגי אר' יהודה בתמי וכו' צעיי מקלט מדנקט ירושלים בבא באפי גפשיה הס"ד: (פ) ר"ה רב אשי וכו' הנוף ברי' פי' רב אש צל לחיץ הא דפריכין וכו' הי נמי דנעיקר: (ק) בא"ד היכי דהוי חומרא בגוין בעיקרו בחון וכו' הוא הדין כ"ל ואת' י נחמק: (ל) בא"ד הוא הדין דהוה מצי למימני הלך כ"ל ותיבת הכל נחמק: (מ) בא"ד עיקר לחומרא בגוין עיקרו בחון וכו' פי' היכי דבנופו לא מצי וכו' מכל מקוס בעיקר מצפנים: (נ) בא"ד פי' הר"ם כ"ל ואת' י נחמק: ע"ב:

רבינו חננאל

דחגי במקום שהוא נוטה לרבנן. ודחיין אימור דשמעת ליה לרי' יהודה דאזיל בתר הנוף לחומרא כו' כדמפרש ופשוטה היא: אמר רבא אי קאי בעיקרו ועיקרו לפנין מן התחתון דברי הכל לא מצי קטיל ליה דקלטת עיקרו קאי בנופו והוא חרץ לתחתון ויכול להורגו בדבר

יב:

אימור דשמעת ליה לרבי יהודה (א) לחומרא. ואריך עיון מנא ליה דלא אמרינן גס להקל וי"ל דמסברא אית ליה דלא פליגי רבי יהודה ורבנן כולי האי כי אס בחומרא בעלמא: **גבי מעשר לחומרא עיקרו בחון** וגופו בפנים כי היכי דבנופו לא מצי פריק בו'. פי' לא אזלינן בתר נוף לקולא לומר

דכי היכי דבנופו דצפנים מצי אכיל בלא פדייה הכי נמי דעיקרו מבחוץ מצי אכיל ליה בלא פדייה אלף לחומרא דוקא לומר דלא מצי פריק ליה בעיקרו ומשמע דפשיטא ליה דבנוף גופיה מצי אכיל דנהי דשדינן עיקר בתר נוף לחומרא מ"מ נוף לא שדינן בתר עיקרו גס לחומרא:

מר סבר עיקרו הוי דרגא בו'. קצת קשה מנא ליה לאפלוגי רבנן ארבי יהודה צהא ויש לומר דמשמע מתוך הצרייתא דפליגי (א) לרבי יהודה בתרמי צין במעשר צין צערי מקלט מדנקט ערי מקלט גצי ירושלים: **רב אשי אמר מאי אחר הנוף.** פי' רצ אשי צא (א) למידק הא דפריכין אלף עיקרו צפנים וגופו לחון הכא נמי דנעיקרו מצי קטיל וקאמר דאף אחר הנוף קתני מתני' דגס אחר הנוף אזלינן היכי דהוי חומרא (א) כמו דעיקרו בחון וגופו צפנים דשדינן עיקרו בתר נופו ואף בעיקר לא מצי קטיל וה"ה דאזלינן בתר עיקר למשדייה נופו בתר עיקר לחומרא כגון בעיקרו צפנים וגופו לחון דאף בנופו לא קטלינן דאזלינן בתר עיקרו וקשה דא"כ כי היכי דקתני הולך אחר הנוף דהיינו אף אחר הנוף ה"ה דהוה מצי למתני (א) הכל הולך אחר העיקר ועוד קשה דהא לעיל גבי מעשר כי קאמר דאזלינן בתר הנוף לחומרא משמע דמכל מקוס פשיטא ליה דדין נוף עצמו לא היה בטל כלל דלא שדינן ליה בתר עיקרו כדפרישית לעיל ולכן ניחא פירוש הר"ם דודאי דין נוף עצמו לא היה בטל לעולם גס לחומרא כדפרישמי והכי קאמר אף לאחר

הנוף שדינן ליה עיקר לחומרא (א) כמו עיקרו בחון וגופו צפנים כי היכי דנופו לא מצי קטיל בעיקר נמי לא מצי קטיל והוא הדין דעיקר אזיל בתר נפשיה שיש לעיקר דין עצמו כגון דעיקרו צפנים וגופו בחון אע"ג דבנופו מצי קטיל כדפירש דלעולם יש לו לנוף דין עצמו גס להקל מכל מקוס דעיקר מצפנים לא מצי קטיל דלא שדינן העיקר בתר הנוף לקולא רק לחומרא אבל הקונטרס פירש אף אחר הנוף משום דכדכילי הש"ס שדינן לנוף בתר העיקר אכטריך למימר הכא גבי מקלט דוימנין דשדינן עיקר בתר הנוף לחומרא לפי זה ניחא קצת הא דנקט אחר הנוף טפי מאחר העיקר מיהו גס זה קשאי דהא לענין מעשר לא שדינן לעולם בתר עיקרו כדפ"ל לכן ניחא (א) לפי הר"ם: **פלפלו** קולטו. קשה דהא אמרינן ככר גולה מפלך [לפלך] ועוד הא קאמר צן לוי גולה מעיר לעיר ויש לומר דאס גולה מעיר לעיר יהיה רשאי לילך בכל העיר ובתחומיה ואס יגלה לפלכו פלכו קולטו צו שלא יאז משכונה לשכונה (א) מעלים

עיקרו ולא מצי קטיל בנופו ומשום דכדכילי גמרא שדינן נוף בתר עיקר אכטריך הכא למימר דלענין מקלט זמנין דשדינן עיקר בתר נוף לחומרא: **בתנ"י** **דרג צאווה העיר.** רוחא שגלה לעיר מקלט וחזר והרג צאווה העיר צשווג: **גוה משכונה לשכונה.** בתוך העיר כי מן העיר אינו **גב' ושמי לך בחיין.** כאן הצטטו הקדוש ברוך הוא למשה שזכה למנוה זו בחייו שהצדיל שלש ערים: **מקוס** (א) **ממקומך.** שמהא מחנה לויא קולטת ואף ערי מקלט יהיו ערי לויא: **פלך.** מדינה(א): **מאי קרא.** דפלכו קולטו ודמתני' נמי דקתני גולה משכונה לשכונה: **צעיר מקלטו.** קרא ימירא הוא דמצי למכתב כי שם יש: **בתנ"י** **אס אמרו לו אעפ"י.** אנו רואים לכבדך יקבל מהס:

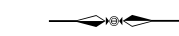
אלו הן הגולין פרק שני מכות

רבי יהודה. לענין מעשר אמרה למילתיה: **הלך אחר פסחה.** כולה צפנים ופתוחה לחון כלחוץ כולה בחון ופתוחה לפנים כלפנים: **באילן הלך אחר נופו.** ומתניתין דהכא [א] וצרייתא רבי יהודה ומתני' דאילן שהוא עומד צפנים כו' רבנן ושינויא קמא ליתא: **אימור דשמעס ליה כו'.** כלומר היכי צעית לאוקמא לזה דתניא צירושלים הלך אחר הנוף כו' כר' יהודה הניחא אי תנא צה חדא צירושלים הלך אחר הנוף ולא תנא צה צערי מקלט הלך אחר הנוף תנאית מוקמת לה כרבי יהודה אבל השתא מאן צייט לך אימור דשמעת ליה לרבי יהודה גבי מעשר צאילן הלך אחר הנוף משום דאיכא למימר לחומרא צין עיקרו צפנים וגופו בחון צין עיקרו בחון וגופו צפנים דגבי מעשר איכא צין צפנים צין בחון חדא לחומרא וחדא לקולא חומר צפנים מצחון שצחון יכול לפדותו וצפנים אינו יכול לפדותו דקלטי ליה מחיותו וחומר בחון מצפנים שאינו נאכל בחון בלא פדייה וצפנים אוכלו בלא פדייה ואיכא למימר כי אמר רבי יהודה הלך אחר הנוף לחומרא אמרה כדמפרש ואזיל: **עיקרו בחון וגופו צפנים כו'.** הלך אחר הנוף לענין פדייה: **עיקרו צפנים וגופו לחון.** הלך אחר הנוף לענין אכילה דמישדי עיקרו בתר נופו ואסור לאוכלו בעיקרו אא"כ פלאו (א) מקודס שכתנפ: **אלא צערי מקלט.** על כרחך עיקרו צפנים וגופו לא משכחת לה אלף לקולא: **אמר רבא בעיקרו כולי עלמא לא פליגי כו'.** לעולם דקרא משנינן הא רבי יהודה והא רבנן דלרבנן לא שדינן לא נוף בתר עיקרו ולא עיקרו בתר נוף לא במעשר ולא צערי מקלט כדקתני קמייחא מכנגד החומה ולפנים כלפנים ורבי יהודה פליג ואמר שדי עיקרו בתר נופו דקאמרת דלמא לחומרא קאמר אן נמי לחומרא אמרינן לה לענין מעשר כדאמרן ולענין מקלט היכא דעיקרו

בחון וגופו צפנים לחומרא הוא שדי עיקרו בתר נופו ואס רואז בעיקרו לא מצי קטיל ליה והיכא דעיקרו צפנים וגופו בחון דקאמר צה רבי יהודה הלך אחר הנוף לאו למישדי עיקרו בתר נופו ולמימר (א) דכי היכי בנופו מצי קטיל ליה בעיקרו נמי מצי קטיל קאמר דנעיקרו בצפנים כולי עלמא לא פליגי דלא מצי קטיל והיכא דקאי רואז בנופו שצחון ויכול גואל הדס לעמוד חוץ לתחום ולהורגו צחצים ובצורות כולי עלמא לא פליגי דמצי קטיל דכלכיל עלמא נוף בתר עיקר לא שדינן כי פליגי דקאמר ר' יהודה הלך אחר הנוף למהוי עיקרו דרגא לנופו שיכתס גואל הדס בתוך התחום ויעלה דרך העיקר ויהרגנו בנופו קאמר וכי הן קולא אית ליה לרי' יהודה דהא לאו עיקר שדי בתר נוף אלף כל חד דקאי: **רב אשי אמר מאי אחר הנוף.** דקאמר מתני' דהכא וכן צרייתא (א) צערי מקלט אף אחר הנוף ורבי יהודה היא וכולוה לחומרא ולענין מעשר כדשנינן ולענין אף אחר הנוף קאמר דהיכא דעיקרו בחון וגופו צפנים שדי עיקרו בתר נופו לחומרא ולא תימא דקדאי קאי אבל היכא דעיקרו צפנים וגופו שדי נופו בתר עיקרו ולא מצי קטיל ליה כי פליגי במהוי עיקרו דרגא לנופו דאחר הנוף אזלינן ורבנן סביר לא. רב אשי אמר מאי אחר הנוף דקתני הכל אנה נוטה (אף) [ואף] אחר הנוף (א):

מסורת הש"ס

(א) זכום קיז. ע"ש, (ב) שביעית פ"י מ"ח וע"י רש"י ותו"ט, (ג) [ק"ע] דהא משנה האל, (ד) [נע"ק] שהרי משנה האל, (ה) [ע"י מוס' זכום קיז. ד"ה עיר],

תורה אור השלם

- ↑ וְאֲשֶׁר לֹא יָבִיחַ וְהָאֱלֹהִים אֵינָהּ לְיָדוֹ וְשִׁמְתִּי לָךְ מְקוֹם אֲשֶׁר יָנוֹס שְׂפָהּ:

שמות יג

- ↑ בי בעיז מקלטו ישב עד מות הבחן הגדל ואחרי מות הבחן הגדל ישוב הרצח אל ארץ ארצותו: במדבר לה כח
- ↑ וְזֶה דִּבְרֵי הָרֶצַח אֲשֶׁר יָנוֹס שְׂפָהּ וְדָו אֲשֶׁר יָבִיחַ אֶת רַעְיוֹ בְּבִלִי דַעַת וְהָיָה לֹא עֲשֵׂא לוֹ מִתְחַבֵּל דְּבָרִים יט ד

מוסף רש"י

שי"ר לעמוד הקודם

בחן ה' חילו. ככתנפ כחצי שימו קטורה צאפן וגו' וסמך ליה צך ה' חיל, חללים שבו (פסחים עב:): חללן שכתנפ לוי, דקרא כשנפ לוי כחצי (קדושין טו:). דאין ערישין שרה מגרש. מגרש הוי אלף אמה סביב לעיר, מדכתיב (במדבר לה) מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב, וחון לחוצו אלף היה להם ללוים אלף אמה לצדוה ורכמיס. כדכתיב (שם) ומדומם מחון לעיר וגו', לא מהס אלף אמה מגרש והסאף שדות ורכמיס. מגרש פניו מכלס ואין צו בית ואין וריעין אוחו אלף טי הוא לעיר. חון עשין שדה מגרש, משום יסוב ארץ ישראל, והיעי חורבן שממעט את הוריעה, ולא מגרש שרה. שמחריב את טי העיר (סדרין לג:). לא מגרש עיר. מגרש חון עושין עיר שיעשו צו חמיס, שאין עיר נאה בלא מגרש, וכל שכן שאין עושין עיר מגרש, שאין מחריבין את יסוב העיר (שם).

ע"כ שי"ר לעמוד הקודם

ורשמתי לך בחיין. רמו לו הקצ"ה צמחן מורה שזכה למנוה זו. כדכתיב (דברים ד) אז יבדיל משה שלש ערים, סוף ארבעים שנה (ובחיים קיז:). מקום ממקומך. דהיינו מחנה לויא אף הוא נקלט (שם). לגירסת: לך מקוס. המקום שלך. **מכאן אמרו בן לוי.** שהיה דר צערי מקלט, שכל ארבעים ושמונה עיריות של לוים ערי מקלט היו כדאמרינן בתוספתא (מסות יא) ואס הרג צשווג גולה לאחד מעיר בחו"י, דדריש ביה נמי הכי ושמיין לך מקוס, אף הלויס גוליס (ובחיים שם). ואם גלה לפלכו. עצמו כגון משכונה לשכונה, פלכו קולטו. דומיא דממדנ שהיתה מחנה לויא קולטת (שם).

לחתום ויכול להורגו בדבר הנוקד דברי הכל מצי קטיל ליה כי פליגי במהוי עיקרו דרגא לנופו דאחר הנוף אזלינן רבנן סביר לא. רב אשי אמר מאי אחר הנוף

^[1] אזיל ריז דחזיין אנה טעה האילן ומה שטעה לפנים והאי קולט צין עיקר צין נוף ועוד אזלינן לחומרא אף אחר הנוף דלא הנוף צפנים אף העיקר שצחון קולט. וכפי' הר"ם בתוס':

מסורת הש"ס

א) נביאה כח: סוכה מ. מגילה ז: ב"ק קכא, ט) כחיות לא: ג) קדושין עה, ד) נפי מוס' זכחים מה: ד"ה דומיא, ס) נספדר המשנה אין, ו) נפי מוס' חולין ט: בסוף ד"ה מ"ט דרבנן וכו' מה שהניחו בתמיה, ו) נכס"א: דין, ח) וויקרא כח, ט) ולקמן יד:, י) [שם פד:], כ) נכס"א: מעילה הן למדון, ו) וויקרא דבורא דחונא פרשה יא, ט) רש"י משום דחלוטא מגרושה,

תורה אור השלם

1. וְהָיוּ לָכֶם הַעֲרִים לַמִּקְלָט מִגֹּאֵל וְלֹא יָמוּת הַרְצֵחַ עַד עֲמֵדוֹ לִפְנֵי הַעֲדָה לַמִּשְׁפָּט:

במדבר לה יב
2. וְאֵת הַעֲרִים אֲשֶׁר תִּתֵּנוּ לָלֹכִים אֹתָם שֵׁשׁ עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר תִּתֵּנוּ לָנֶסֶס שָׂשׂוּהָ הָרִצִּחַ וְעִלִּיהֶם תִּתֵּנוּ אַרְבָּעִים וָשֵׁשִׁים עִיר:
במדבר לה ו
3. וְיָצָא מִעִמְקֵי הָרָא וּבְנֵי עַמּוֹ וְשָׁב אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ
וְאֶל אֲחֻזַּת אֲבֹתָיו יָשׁוּב:
ויקרא כה מא
4. בִּי בְנֵי מִקְלָטוֹ יָשֹׁב עַד מוֹת הַבֶּהֱן הַגָּדֹל וְאַחֲרָי מוֹת הַבֶּהֱן הַגָּדֹל יָשׁוּב הָרִצֵּחַ אֶל אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ:
במדבר לה כח

הגהות הב"ח

א) גמ' לנס לכל זריסים. י"ב ע"ל דף ט ע"א דדעשין ליה למעשה דוקא לנס ולא לנסיס:
ב) בשבשה משום שתי שמות וכו' והאובל חל:
ג) רש"י ד"ה אלו וכו' לאשמעי' דאלמנה וגרושה:
ד) שם כצ"ד מעשר שני בהדיה:
ה) ד"ה נתינים מן הגזענים הן ומלקות:
ו) תוס' ד"ה גרושה וכו' דחלוטא מיימי לא מרי"ו ואשה גרושה משמע דבא לפרש דחלוטא לחודה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' כשהוא אומר מ"ל שנאמר:

מוסף רש"י

ואלו הן הלוקין. אם הסבו בן (כתובות לא:). אלמנה וגרושה. כל על אלמנה שהיא גרושה, חייבין עליה משום שני שמות. משום אלמנה ומשום גרושה (קדושין עה.).

אלו הן הגולין

מעלים היו. הערים שכל ללוים שרוחמים שוכרים מהם את צמי הדירה: **חוור לשררה שהיה בה.** אם היה נשיא או ראש בית אצ"ו חוזר לגדולתו כשישוב לעירו בזמיתת כה"ג: **גמ'** מחלוקת נפש. ערי מקלט: **לנס.** לרוחמים נאמר והיו לנס הערים למקלט: ושם

אז **משפחתו.** בעצד עברי כתיב כשיוצא חפשי נפש או ציוצל: **למה שהוחזקו אבותיו.** לשררה: **אל אחוזת אבותיו כאבותיו.** סיפא דמילתיה דרבי מאיר היא ומציא ראייה לדבריו מסוף המקרא שחזר לגדולתו שנאמר ואל אחוזת אבותיו אל כל חזקת אבותיו: **וכן בגולה.** כמחלוקת בעצד עברי כך מחלוקת ברוחא שגלה וחזר בזמיתת הכהן ומהכא יליף דכשהוא אומר כאן ישוב קרא יתירא דמאי למכתב ושם אל משפחתו ואל אחוזת אבותיו ולשמוק: **לרצום אם הרוחא.** דמופנה לזון הימנו גזירה שוה נאמר כאן ישוב ונאמר ברוחא ישוב הרוחא אל ארץ אחוזתו כדמפרש ואזיל מאי וכן בגולה ומסקנא גמר שיצה שצה מהמס:

הדרן עלך אלו הן הגולין

אלו הן הנוקין. אלו לאו דוקא

דתנא ושירי לוקין טובא אלא תנא חייבי כריתות לאשמועינן די ש מלקות בחייבי כריתות ותנא אלמנה וגרושה לאשמועינן ו) אלמנה וגרושה חייב עליה משום שתי שמות וכו' ותנא טבל ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו דלא מפרש לאו ידיהו צהדיא וכן הקדש שלא נפדה ואידי' דתנא הקדש תנא מעשר שני וי) צהדיא דתרווייהו מלקות ידיהו משום מחסרי פדייה וכן ברוזני יש דבר חדש:
א) נתינה. מן הגזעונין היא ומלקות משום לא תחתקן צם (דברים ו:): **אלמנה וגרושה.** שנתאלמנה מאיש אחד ונתגרשה מאיש אחר חייב עליה שתי מלקות משום שתי שמות משום שתי אזהרות ששתיהן מפורשות במקרא ואזהרה אחרויייהו קיימא: **גרושה וחלוטא.** גרושה והיא חלוטא אינו חייב עליה אלא משום גרושה שהחלוטא אינה כחוצה אלא מרצויה מיייתין לה דתניא בקדושין (דף עה.) גרושה י) אין לי אלא גרושה חלוטא מניין ת"ל ואשה: **טמא שאכל אם הקודש.** אזהרתו מפרש בגמרא י: **נוסר.** כתיב ציה (שמות כט) ושפרת את הנוטר בנאש לא יאכל כי קדש הוא. ואזהרת פגול נמי מהכא מדכתיב כי קדש הוא כלומר מפני

שהוא קודש שנפסל למדנו מכאן כל שבקדש פסול צא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו והכי אמרינן לקמן ואזהרת טמא והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל (ויקרא ז:): **והשוחט.** קדשים בחוץ או המעלה קדשים בחוץ. אזהרת מעלה השמר לך פן תעלה וגו' (דברים יב) אזהרת שוחט ילפינן בצווחים בפרק השוחט והמעלה (דף קו.) איכא דיליף מלא יצחו עוד וגו' [ויקרא יז] ואיכא דיליף לה מגזירה שוה דהצאה הצאה שוחט ממעלה: **האובל ציום הכפורים.** ויליף אזהרתיה בפרק בתרא דיומא (דף פה.) **: המפטס אם השמן.** העושה שמן בדוגמת שמן המשחה. ואזהרתיה וצמתכונתו לא תעשו כמותו (שמות ג) וכן בקטורת וצמתכונתה לא תעשו לכם (שם): **והסך צשמן המשחה.** מאותו שעשה משה במדבר דכתיב על צפר אדם לא יסך (שם): **אכל טבל.** אזהרתיה מולא יחללו את קדשי בני ישראל אשר ירימו [ויקרא כב] צעתידין לתרום הכתוב מדבר והכי מפרש לה צסנהדרין צאלו הן הנשרפין (דף פג.): **ומעשר ראשון שלא נטלה תרומסו.** אף הוא טבל: **ומעשר שני שלא נפדה.** והוא אוכלו חוץ לירושלים וכתיב לא תוכל לאכול צשערין וגו' (דברים יב): **הקדש שלא נפדה.** אזהרתו אינו מפורשת כל כך ונראה צעיי דמהכא אתא דתניא (סנהדרין ט) הזיד צמעילה רבי אומר צמיתה וחכמים אומרים צאזהרה ואמר' י) מאי טעמיה דרבי אחא חטא חטא מתרומה ורבנן מיעט רחמנא ומתו צו ולא צמעילה ממייתה הוא דמעטיה וגזירה שוה דקיימא קיימא וילפינן אזהרה דמעילה מאזהרה דתרומה דכתיב צה וכל זר לא יאכל קדש ורצו הלכות מעילה היא למדה י) מתרומה צתורת כהנים י) צגזירה שוה ז: **צאובל נמלה גרסינן שהוא חייב.** משום שרץ השורץ על הארץ: **גמ' חייבי כריתוס קפני.** כל חייבי כריתות שאין צהן מיתת צ"ד הוכרו צמשנתנו לענין מלקות ואחד מכל חייבי מיתות צית דין לא הוכר צה ללקות אם התרו צו למלקות:

פרק שני מכות יג.

מעצרים היו שבר צצוים. פי' רוחמים הצאים ודרים שם צריכין להעלות מס וארנונא ללוים דלא תימא גזירת המלך על הלוים לעצב אותם צעירן: **צבם צבצ** צריכבם. דאין צריכים להעלות שום דצר ללוים: **גמר** שיבה שיבה. נראה דהיינו דוקא לרבי מאיר דאצטריך לג"ש אצל לרבי יהודה הא איכא קרא צהדיא גבי רוחא וא"כ הא דקמני לעיל וכן צגולה כו' ממילתא דר' מאיר הוא:

הדרן עלך אלו הן הגולין

ואצ"ו הן הצוקין **הבא עץ** אחותו כו'. תנא ושירי טמא ששימש זר שאכל תרומה ובעל מוס ששימש אונן מקריב מוזה חושן מכבה גחלת על גבי מערכה אלא לא חשיב לאוי גרידי אלא צאותן שיש צהן חידוש והא דקא חשיב כריתות דאין צהן מיתת צ"ד לאשמועינן דאע"ג דאיכא כרת לוקין ואין צריך לנלוט צהם חידוש צהקי כריתות דקמני וצקונטרס דחק לנלוט צהם חידוש אלמנה לכהן גדול נקט משום דצעי למימני אלמנה וגרושה חייב משום שתי שמות: **גר וישה** וחצוצה אינו חייב **אלא אחת.** פי' הקונט' משום

י) גרושה דחלוטא מיימי לה וי) ואשה גרושה משמע לפירשו דצחלוטא לחודה איכא מלקות דאורייתא וזה אינו דהא אמרינן צפ' עשרה יוסחין (קדושין דף עה.) (אחות) חלוטא דרבנן והא דלעיל תנא וחלוטא אגב גרושה תניא אי נמי מכת מרדות דרבנן וצהא כיון דהיא גס גרושה לוקה צה מלקות דגרושה שהיא דאורייתא ולא לקי מכת מרדות דרבנן: רבי

ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ועל הנדה י'אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט י'ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לנתין ולממזר י'אלמנה וגרושה חייבין עליה משום י) שני שמות י'גרושה וחלוצה אינו חייב אלא משום אחת בלבד: י'הטמא שאכל את הקדש והבא אל המקדש טמא ואוכל חלב ודם ונותר ופגול וטמא והשוחט ומעלה בחוץ והאוכל חמץ בפסח והאוכל והעושה מלאכה ביום הכפורים והמפטם את השמן והמפטם את הקטורת והסך בשמן המשחה והאוכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים אכל טבל ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ומעשר שני ז) והקדש שלא נפרו כמה י'אכל מן הטבל ויהא חייב רבי שמעון אומר כל שהוא וחכמים אומרים י'כזית אמר להן רבי שמעון י) אי אתם מודים לי י'באוכל נמלה כל שהוא שהוא חייב אמרו לו י'מפני שהיא כברייתה אמר להן אף י) חטה אחת כברייתה: **גמ' חייבי כריתות** קא תני חייבי מיתות ב"ד לא קתני מתניתין מני רבי עקיבא היא דתניא אחד חייבי כריתות ואחד חייבי מיתות בית דין ישנו

יגע ככל טמא לא יאכל (ויקרא ז:): **והשוחט.** קדשים בחוץ או המעלה קדשים בחוץ. אזהרת מעלה השמר לך פן תעלה וגו' (דברים יב) אזהרת שוחט ילפינן בצווחים בפרק השוחט והמעלה (דף קו.) איכא דיליף מלא יצחו עוד וגו' [ויקרא יז] ואיכא דיליף לה מגזירה שוה דהצאה הצאה שוחט ממעלה: **האובל ציום הכפורים.** ויליף אזהרתיה בפרק בתרא דיומא (דף פה.) **: המפטס אם השמן.** העושה שמן בדוגמת שמן המשחה. ואזהרתיה וצמתכונתו לא תעשו כמותו (שמות ג) וכן בקטורת וצמתכונתה לא תעשו לכם (שם): **והסך צשמן המשחה.** מאותו שעשה משה במדבר דכתיב על צפר אדם לא יסך (שם): **אכל טבל.** אזהרתיה מולא יחללו את קדשי בני ישראל אשר ירימו [ויקרא כב] צעתידין לתרום הכתוב מדבר והכי מפרש לה צסנהדרין צאלו הן הנשרפין (דף פג.): **ומעשר ראשון שלא נטלה תרומסו.** אף הוא טבל: **ומעשר שני שלא נפדה.** והוא אוכלו חוץ לירושלים וכתיב לא תוכל לאכול צשערין וגו' (דברים יב): **הקדש שלא נפדה.** אזהרתו אינו מפורשת כל כך ונראה צעיי דמהכא אתא דתניא (סנהדרין ט) הזיד צמעילה רבי אומר צמיתה וחכמים אומרים צאזהרה ואמר' י) מאי טעמיה דרבי אחא חטא חטא מתרומה ורבנן מיעט רחמנא ומתו צו ולא צמעילה ממייתה הוא דמעטיה וגזירה שוה דקיימא קיימא וילפינן אזהרה דמעילה מאזהרה דתרומה דכתיב צה וכל זר לא יאכל קדש ורצו הלכות מעילה היא למדה י) מתרומה צתורת כהנים י) צגזירה שוה ז: **צאובל נמלה גרסינן שהוא חייב.** משום שרץ השורץ על הארץ: **גמ' חייבי כריתוס קפני.** כל חייבי כריתות שאין צהן מיתת צ"ד הוכרו צמשנתנו לענין מלקות ואחד מכל חייבי מיתות צית דין לא הוכר צה ללקות אם התרו צו למלקות:

ישנו

יג.

	עין משפט גר מצוה
פב א מיי פ"ח מהל' רוחא הלכה י:	
פג ב מיי שם פ"ז הל"ד:	
פד ג ד מיי שם פ"ח הל"י:	
פה [ה] מיי פ"ג מהל' עבדים דין ח:	
א ו מיי פ"ט מהל' סנהדרין הלכה א ו נמן סי' א עד סי' ון ופי"א מהל' אסורי ביאה הל"ז:	
ב ז מיי פ"ט מהל' סנהדרין הל"ד [סי' קטן] ופי"ו מהל' א"צ הל"צ:	
ד ט מיי פ"ז מהלכות אסורי ביאה הל' ט:	
ה י מיי שם הלכה ז:	
ו כ הלל כמיי פ"ט מהל' סנהדרין:	
ז ל מיי פ"י מהלכות מלכות אסורות הל' יט והלכה כד:	
ח ז מיי שם פ"ב הל' כל סמג לאון קלב:	
 	
רבינו חננאל	
מעלות א) היו שבר ללוים פפני ששוכנין בהן: חוזר לשררה שיהיה בה דברי ר' מאיר י' יהודה אומר לא היה חוזר לשררה: אחד הרוצח שגלה ואחד הנמכר לעבד עברי כשתחזיקן אין חוזרין לשררה שהיו בה דברי רבי יהודה: הדרן עלך אלו הן הגולין	
ואלו הן הלוקין הבא על אחותו ועל אחות אביו כו'. דייקנן מדקתני חייבי כריתות במתניתין וחייבי מיתות לא קתני שי"מ מתניתין ר' עקיבא היא דתני ר' עקיבא חייבי כריתות ישנן בכלל מלקות ארבעים שאם עשו תשובה ב"ד של מעלה מוחלין להן חייבי מיתות ב"ד אין בכלל מלקות חייבי כריתות ואחד חייבי מיתות ב"ד ישנן בכלל מלקות ארבעים דברי ר' חנניאל שנא' והפלא ה' וכתוב אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת:	

^[א] כ"ה הגיר' בירושלמי ופ"ל נכש"י ח"ש היו הערים יו':